

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V

ਕੁਲ ਅੰਕ

12

ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੁਲ ਸਮਾਂ

25 ਘੰਟੇ

ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਇਸ ਮਾਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਪਤਾ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣਗੇ। ਇਹ ਵਿਵਰਣ, ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਪਰਿਣਾਮ ਹੈ। ਉਹ ਆਮਦਨ ਵਿਵਰਣ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪੜਾਅ ਸਿੱਖਣਗੇ। ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਵਿਭਿੰਨ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੀਆਂ ਮਦਾਂ ਜੋ ਵਾਧੂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਦਾ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ? ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਖਣਗੇ।

ਪਾਠ 14 : ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਰਹਿਤ)

ਪਾਠ 15 : ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਮੇਤ)

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਰਹਿਤ)

ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਵਿਭਿੰਨ ਲੇਖਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਵਹੀ ਜਾਂ ਖਾਤਾ ਵਹੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਕੱਢਣਾ ਅਤੇ ਤਲਪਟ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਸਿੱਖ ਚੁੱਕੇ ਹੋ। ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਲੇਖਾ ਵਿਧੀ ਦਾ ਲਾਭ ਜਾਂ ਹਾਨੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣਨਾ ਹੈ।

ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਆਮਦਨ ਵਿਵਰਣ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਮਦਨ ਵਿਵਰਣ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਿਮਨ ਹਨ-

- (1) ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਅਤੇ
- (2) ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ

ਆਮਦਨ ਵਿਵਰਣ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਲੇਖਾ ਵਿਧੀ ਦੌਰਾਨ ਲਾਭ ਜਾਣਨ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹਾਨੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ, ਤਲਪਟ ਵੀ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਅਧਿਆਏ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖੋਗੇ ਕਿ ਇੱਕ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਸਾਲ ਦਾ ਲਾਭ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਦੇਸ਼

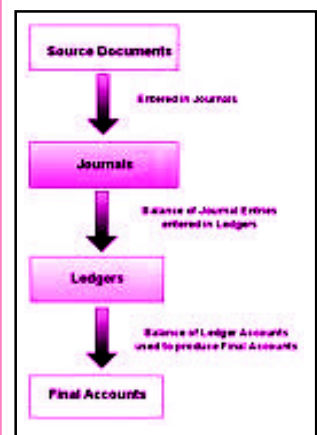
ਇਸ ਪਾਠ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਓਗੇ ਕਿ-

- * ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕੋਗੇ,
- * ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਸਕੋਗੇ,
- * ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ, ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ਅਤੇ
- * ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ, ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕੋਗੇ।

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਦੇ ਪੜਾਅ

ਟਿੱਪਣੀ

14.1 ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਦਾ ਅਰਥ

ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਰੇਕ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਤੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਮਿਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਖਾਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਜੋ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਵਰਣ ਜੋ ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਜਾਂ ਕੁੱਲ ਹਾਨੀ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ ਜਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਹਾਨੀ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਆਮਦਨ ਵਿਵਰਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਜੋ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਲਪਟ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

14.2 ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼

ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਮਨ ਹਨ-

- 1) ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀਆਂ ਕਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ-ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਆਮਦਨ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਲੇਖਾ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਜਾਂ ਹਾਨੀ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- 2) ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ-ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- 3) ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ-ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਸਹੀ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- 4) ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ-ਕਿਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- 5) ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਨਕਦ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈਣਦੇਣਾਂ, ਸਪਲਾਈਕਰਤਾਵਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਕਦ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ, ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਨਕਦ ਸਥਿਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

14.3 ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ

ਇਕੱਲੇ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ-

- I. ਆਮਦਨ ਵਿਵਰਣ
 - (i) ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਅਤੇ
 - (ii) ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ
- II. ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਜਾਂ ਤਲਪਟ

ਆਮਦਨ ਵਿਵਰਣ

ਆਮਦਨ ਵਿਵਰਣ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਲੇਖਾ ਵਿਧੀ ਦੇ ਲਾਭ ਜਾਂ ਹਾਨੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮਦਨ ਵਿਵਰਣ ਦੇ ਨਿਮਨ ਦੋ ਭਾਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ-

1. ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਅਤੇ
2. ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ

1) **ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ :** ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਲੇਖਾ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਹੋਏ ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਜਾਂ ਕੁੱਲ ਹਾਨੀ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਤਾ “-ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

ਮੈਸਰਜ਼ ‘ਓ ਅ ਏ’ ਦਾ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ
ਸਾਲ ਸਮਾਪਤੀ ਲਈ

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਟਾਕ	----	ਵਿੱਕਰੀ	
ਖਰੀਦ		(i) ਨਕਦ ਵਿੱਕਰੀ ----	
(i) ਨਕਦ ਖਰੀਦ ----		(i) ਉਧਾਰ ਵਿੱਕਰੀ ----	
(ii) ਉਧਾਰ ਖਰੀਦ ----		ਕੁੱਲ ਵਿੱਕਰੀ ----	
ਕੁੱਲ ਖਰਚ ----		ਘਟਾਇਆ: ਵਿੱਕਰੀ ਵਾਪਸੀ ----	
ਘਟਾਇਆ: ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ ----		ਸ਼ੁੱਧ ਵਿੱਕਰੀ	----
ਸ਼ੁੱਧ ਖਰੀਦ		ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ	----
ਪ੍ਰਤੱਖ ਖਰਚ :		ਕੁੱਲ ਹਾਨੀ	----
ਮਜ਼ਦੂਰੀ		(ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ)	
ਢੁਆਈ/ਅੰਦਰੂਨੀ ਢੁਆਈ			
ਭਾਤਾ/ਅੰਦਰੂਨੀ ਭਾਤਾ			
ਈਧਣ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ			
ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ			
ਕੁੱਲ ਲਾਭ (ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ			
ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ)			
	----		----

ਉਦਾਹਰਨ 1

ਮੈਸਰਜ਼ ਲਕਸ਼ਮੀ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੀਆਂ ਲੇਖਾ ਵਹੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਮਨ ਬਕਾਏ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸਾਲ ਦਾ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਹਿਤ)

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਆਰੰਭਿਕ ਸਟਾਕ	6,500
ਖਰੀਦ	45,000
ਵਿੱਕਰੀ	72,000
ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ	500
ਵਿੱਕਰੀ ਵਾਪਸੀ	1,500
ਢੁਆਈ	1,200
ਮਜ਼ਦੂਰੀ	4,800
ਈਂਧਣ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ	3,200
ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ	8,000

ਹੱਲ

ਮੈਸਰਜ ਲਕਸ਼ਮੀ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦਾ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਆਰੰਭਿਕ ਸਟਾਕ	6,500	ਵਿੱਕਰੀ	72,000
ਖਰੀਦ 45,000		ਘਟਾਇਆ: ਵਿੱਕਰੀ ਵਾਪਸੀ	-1,500
ਘਟਾਇਆ: ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ -500	44,500	ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ	8,000
ਢੁਆਈ	1,200		
ਮਜ਼ਦੂਰੀ	4,800		
ਈਂਧਣ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ	3,200		
ਕੁੱਲ ਲਾਭ (ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ)	18,300		
	78,500		78,500

ਉਦਾਹਰਨ 2

ਮੈਸਰਜ ਭਾਨੂੰ ਬ੍ਰਦਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਕਾਏ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸਾਲ ਦਾ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਆਰੰਭਿਕ ਸਟਾਕ	32,000
ਖਰੀਦ	1,65,000
ਭਾੜਾ	4,000
ਬਿਜਲੀ	6,500
ਕਸਟਮ ਕਰ	5,500
ਵਿੱਕਰੀ	80,000
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ	30,000

ਹੱਲ

ਮੈਸਰਜ਼ ਭਾਨੂੰ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਦਾ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਆਰੰਭਿਕ ਸਟਾਕ	32,000	ਵਿੱਕਰੀ	80,000
ਖਰੀਦ	1,65,000	ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ	30,000
ਭਾੜਾ	4,000	ਕੁੱਲ ਹਾਨੀ-ਲਾਭ ਖਾਤਾ	1,03,000
ਬਿਜਲੀ	6,500	(ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ)	
ਕਸਟਮ ਕਰ	5,500		
	2,13,000		2,13,000

ਪਾਠ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14.1

ਉਚਿਤ ਸ਼ਬਦ/ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਕਰੋ-

- ਚੁਆਈ ਨੂੰ ਖਾਤੇ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਕੁੱਲ ਵਿੱਕਰੀ-ਵਿੱਕਰੀ ਵਾਪਸੀ=
- ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨੂੰ ਖਾਤੇ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਖਾਤੇ ਦੇ ਦੇ ਪਾਸੇ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਕੁੱਲ ਖਰੀਦ-ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ=

2) **ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ :** ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਜਾਂ ਕੁੱਲ ਹਾਨੀ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੇਖਾ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ/ਹਾਨੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਤਾ ਵੀ “-ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

ਮੈਸਰਜ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ
..... ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਕੁੱਲ ਹਾਨੀ ਵਪਾਰ		ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਵਪਾਰ	
ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਟਰਾਂਸਫਰ	-----	ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਟਰਾਂਸਫਰ	-----
ਵੇਤਨ	-----	ਕਮਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ	-----
ਦਫਤਰ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ	-----	ਗਾਹਕਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ	-----
ਛੁਪਾਈ ਅਤੇ ਸਟੋਸ਼ਨਰੀ	-----	ਕਿਰਾਇਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ	-----

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਹਿਤ)

ਬੀਮਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ	-----	ਵਿਆਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ	
ਵਿਆਜ ਦਿੱਤਾ	-----	ਸ਼ੁੱਧ ਘਾਟਾ ਪੂੰਜੀ	
ਬਾਹਰੀ ਭਾੜਾ	-----	ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ	
ਢੁਆਈ ਭਾੜਾ	-----	(ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ)	
ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ	-----		
ਡਾਕ ਖਰਚ	-----		
ਟੈਲੀਫੋਨ ਖਰਚ	-----		
ਦਫ਼ਤਰੀ ਖਰਚ	-----		
ਵਿੱਕਰੀ ਖਰਚ	-----		
ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ ਨੂੰ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ			
ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ (ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ)	-----		

ਉਦਾਹਰਨ 3

ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਮੈਸਰਜ਼ ਸਾਹਿਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਲਈ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਖਤਮ ਸਾਲ ਦਾ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਵਿਵਰਣ

ਰੁਪਏ

ਕੁੱਲ ਲਾਭ	97,000
ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ	2,000
ਛਪਾਈ ਅਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ	2,000
ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ	5,000
ਮੁਰੰਮਤ	2,400
ਬੀਮਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ	5,100
ਟੈਲੀਫੋਨ ਖਰਚ	1,000
ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਛੋਟ	3,000
ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹਾਸਲ ਵਿਆਜ	5,000

ਹੱਲ

ਮੈਸਰਜ਼ ਸਾਹਿਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਛੋਟ	2,000	ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਵਪਾਰ	
ਛਪਾਈ ਅਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ	2,000	ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਟਰਾਂਸਫਰ	97,000
ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ	2,000	ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ	3,000

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਹਿਤ)

ਮੁਰੰਮਤ	2,400	ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹਾਸਲ ਵਿਆਜ	5,100
ਬੀਮਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ	1,000		
ਟੈਲੀਫੋਨ ਖਰਚ			
ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ-ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ			
ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ	87,500		
	1,05,000		1,05,000

ਉਦਾਹਰਨ 4

ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਮੈਸਰਜ਼ ਸਾਰਥਕ ਟ੍ਰੇਡਰਜ਼ ਲਈ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸਾਲ ਦਾ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਵਿਵਰਣ

ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁਪਏ)

ਕੁੱਲ ਲਾਭ	43,000
ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ	7,000
ਵੇਤਨ	45,000
ਕਰਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦਿੱਤਾ	13,000
ਡਾਕ ਖਰਚ	2,400
ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ	6,000
ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਿਲਿਆ	1,000
ਵਿੱਕਰੀ ਖਰਚ	10,000

ਹੱਲ

ਮੈਸਰਜ਼ ਸਾਰਥਕ ਟ੍ਰੇਡਰਜ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ	7,000	ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਵਪਾਰ	
ਵੇਤਨ	45,000	ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਟਰਾਂਸਫਰ	43,000
ਕਰਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਆਜ	13,000	ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਛੋਟ	6,000
ਡਾਕ ਖਰਚ	2,400	ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਿਲਿਆ	1,000
ਵਿੱਕਰੀ ਖਰਚ	10,000	ਸ਼ੁੱਧ ਹਾਨੀ ਨੂੰ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ	
		ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ	27,400
	77,400		77,400

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਟਿੱਪਣੀ

ਪਾਠ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14.2

ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵਰਣ ਸਹੀ ਹਨ ਜਾਂ ਗਲਤ-

- ਅੰਦਰੂਨੀ ਢੁਆਈ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਵਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਟੈਲੀਫੋਨ ਖਰਚ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਬਾਹਰੀ ਢੁਆਈ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ : ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ-

ਲੜੀ ਨੰ.	ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ	ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ
1.	ਇਹ ਖਾਤਾ ਇੱਕ ਲੇਖਾ ਅਵਧੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਜਾਂ ਕੁੱਲ ਹਾਨੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।	ਇਹ ਖਾਤਾ ਇੱਕ ਲੇਖਾ ਅਵਧੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ ਜਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਹਾਨੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।
2.	ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਖਰਚੇ ਇਸ ਖਾਤੇ ਦੇ ਨਾਮ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।	ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਖਰਚੇ ਇਸ ਖਾਤੇ ਦੇ ਨਾਮ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
3.	ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਆਮਦਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਦਾਂ ਇਸ ਖਾਤੇ ਦੇ ਜਮਾਂ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।	ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਆਮਦਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਦਾਂ ਇਸ ਖਾਤੇ ਦੇ ਜਮਾ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
4.	ਇਸ ਖਾਤੇ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਜਿਵੇਂ: ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਜਾਂ ਕੁੱਲ ਹਾਨੀ, ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।	ਇਸ ਖਾਤੇ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਜਿਵੇਂ: ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ ਜਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਹਾਨੀ ਉੱਦਮੀ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਜਾਂ ਤਲਪਟ : ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਚਿੱਠੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਲੇਖਾ ਅਵਧੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਚਿੱਠੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦਾ ਪੱਖ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਪੱਖ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦਾ ਪੱਖ ਸੰਪਤੀ ਪੱਖ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਪੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਕਾਰੋਬਾਰ ਰਾਹੀਂ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਹਰੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਬਾਹਰ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ

ਅੰਦਰੂਨੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	ਬਾਹਰੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ
1. ਪੂੰਜੀ 2. ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਲਾਭ 3. ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਭੰਡਾਰ	ਲੈਣਦਾਰ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਯੋਗ ਲੰਬਿਤ ਖਰਚੇ

ਸੰਪਤੀ ਪੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ

ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ	ਚੱਲ ਸੰਪਤੀ
1. ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਭਵਨ 2. ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ 3. ਫਰਨੀਚਰ 4. ਮੋਟਰ ਗੱਡੀ ਆਦਿ	ਮੌਜੂਦ ਨਕਦੀ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ ਮਾਲ ਦਾ ਸਟਾਕ ਦੇਣਦਾਰ ਆਦਿ

ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼

ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-

1. ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
2. ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਣਨ ਲਈ ਤਾਂਕਿ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।
3. ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਚੱਲ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਣਨ ਲਈ।
4. ਮੌਜੂਦਾ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਲਈ।

ਆਰਥਿਕ ਚਿੱਠੇ (Balance Sheet) ਦਾ ਨਮੂਨਾ

ਮੈਸਰਜ਼ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਚਿੱਠਾ
..... ਨੂੰ

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਸੰਪਤੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਬੈਂਕ ਓਵਰ ਡਰਾਫਟ	-----	ਮੌਜੂਦ ਨਕਦੀ	-----
ਲੈਣਦਾਰ	-----	ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ	-----
ਕਰਜ਼/ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼	-----	ਦੇਣਦਾਰ	-----
ਪੂੰਜੀ -----		ਸਟਾਕ	-----
ਜੋੜ : ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ -----		ਨਿਵੇਸ਼	-----
ਘਟਾਓ : -----		ਫਰਨੀਚਰ	-----
ਕਢਾਏ ਹੋਏ ਘਟਾਉਣੇ -----		ਮੋਟਰ ਕਾਰ	-----
		ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ	-----
		ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਭਵਨ	-----
	-----		-----

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਹਿਤ)

ਉਦਾਹਰਨ 5

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸੂਚਨਾ ਸ਼੍ਰੀ ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦਾ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਦਾ ਸਥਾਈ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਵਿਵਰਣ

ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)

ਪੂੰਜੀ	50,000
ਫਰਨੀਚਰ	15,000
ਦੇਣਦਾਰ	25,000
ਲੈਣਦਾਰ	30,000
ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ	58,000
ਨਿਵੇਸ਼	5,000
ਮੌਜੂਦ ਨਕਦੀ	1,000
ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ	1,000
ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ	10,000
ਬੈਂਕ ਓਵਰ ਡਰਾਫਟ	8,000
ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼	20,000
ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ	10,000
ਕਢਾਏ	3,000

ਹੱਲ

ਸ਼੍ਰੀ ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਚਿੱਠੇ ਦਾ ਵਿਵਰਣ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਸੰਪਤੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਬੈਂਕ ਓਵਰ ਡਰਾਫਟ	8,000	ਮੌਜੂਦ ਨਕਦੀ	1,000
ਲੈਣਦਾਰ	30,000	ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ	1,000
ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼	20,000	ਦੇਣਦਾਰ	25,000
ਪੂੰਜੀ	50,000	ਸਟਾਕ	10,000
ਜਮਾਂ: ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ	10,000	ਨਿਵੇਸ਼	5,000
	60,000	ਫਰਨੀਚਰ	15,000
ਘਟਾਇਆ: ਕਢਾਏ	-3,000	ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ	58,000
	57,000		1,15,000
	1,15,000		

ਉਦਾਹਰਨ 6

ਸ਼੍ਰੀ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਵਿਵਰਣ

ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)

ਲੈਣਦਾਰ	30,000
ਦੇਣਦਾਰ	35,000

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਹਿਤ)

ਮੌਜੂਦ ਨਕਦ	24,500
ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦ	27,500
ਸਟਾਕ	22,500
ਫਰਨੀਚਰ	25,000
ਕਰਜ਼	50,000
ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ	32,500
ਭਵਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ	52,000
ਪੂੰਜੀ	1,37,000
ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ	12,000
ਕਢਾਏ	10,000
ਹੱਲ	

ਸ਼੍ਰੀ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਸੰਪਤੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਲੈਦਦਾਰ	30,000	ਮੌਜੂਦ ਨਕਦ	24,500
ਕਰਜ਼	50,000	ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦ	27,500
ਪੂੰਜੀ	1,37,000	ਦੇਣਦਾਰ	35,000
ਜਮਾਂ : ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ	12,000	ਸਟਾਕ	22,500
	1,49,000	ਫਰਨੀਚਰ	25,000
ਘਟਾਇਆ : ਕਢਾਏ	10,000	ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ	32,000
	1,39,000	ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਭਵਨ	52,000
	2,19,000		2,19,000

ਪਾਠ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14.3

I. ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ-

- ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣਦਾਰੀ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਦੇ ਦੇਣਦਾਰੀ ਪੱਖ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਪੱਖ ਦਾ ਜੋੜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਸਟਾਕ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ।
- ਫਰਨੀਚਰ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ।

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਹਿਤ)

II. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਅਤੇ ਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਤ ਕਰੋ-

ਸੰਪਤੀ	ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਰ (ਅਚੱਲ ਜਾਂ ਚੱਲ)
1. ਦੇਣਦਾਰ	
2. ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਭਵਨ	
3. ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ	
4. ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ	
5. ਮੋਟਰ ਗੱਡੀ	
6. ਮੌਜੂਦ ਨਕਦੀ	

ਉਦਾਹਰਨ 7

31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਮੈਸਰਜ਼ ਪਵਨ ਸੇਲਜ਼ ਦੇ ਹਚੇਠ ਲਿਖੇ ਬਕਾਏ ਹਨ, ਸਾਲ ਸਮਾਪਤੀ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਲਈ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ, ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਉਸੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਕਢਾਏ	8,000	ਵਿੱਕਰੀ	2,58,000
ਪੂੰਜੀ	48,000	ਵਾਪਸੀ ਅੰਦਰੂਨੀ	2,000
ਵਿਭਿੰਨ ਲੈਣਦਾਰ	80,000	ਵਾਪਸੀ ਬਾਹਰੀ	2,200
ਵਿਭਿੰਨ ਦੇਣਦਾਰ	1,26,000	ਦਫਤਰੀ ਵੇਤਨ	18,000
ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਿੱਲ	10,000	ਨਿਰਮਾਣ ਮਜ਼ਦੂਰੀ	8,000
ਆਰੰਭਿਕ ਸਟਾਕ	90,000	ਕਮਿਸ਼ਨ	9,000
ਫਿਕਸਚਰ ਅਤੇ ਫਿਟਿੰਗ	13,000	ਵਪਾਰਕ ਖਰਚੇ	5,000
ਮੌਜੂਦ ਨਕਦ	2,000	ਕਿਰਾਇਆ	4,400
ਮਸ਼ੀਨ	24,800	ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਛੋਟ	8,000
ਬੈਂਕ ਓਵਰ ਡਰਾਫਟ	10,000	ਦੇਣਯੋਗ ਬਿੱਲ	14,000
ਖਰੀਦ	1,00,000		

31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ 1,04,000 ਰੁਪਏ ਸੀ।

ਹੱਲ

ਮੈਸਰਜ਼ ਪਵਨ ਸੇਲਜ਼ ਦਾ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.		ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਆਰੰਭਿਕ ਸਟਾਕ	90,000	ਵਿੱਕਰੀ 2,58,000	
ਖਰੀਦ 1,00,000		ਘਟਾਇਆ: ਵਾਪਸੀ 2,000	2,56,000
ਘਟਾਇਆ: ਵਾਪਸੀ -2,000	97,800	ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ 1,04,000	
ਨਿਰਮਾਣ ਮਜ਼ਦੂਰੀ	8,000		
ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਅੱਗੇ ਲੈ ਗਏ	1,64,200		
	3,60,000		3,60,000
ਦਫਤਰੀ ਖਰਚ	18,000	ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਅੱਗੇ ਲੈ ਗਏ	1,64,200
ਕਮਿਸ਼ਨ	9,000	ਛੋਟ	8,000
ਵਪਾਰਕ ਖਰਚ	5,000		
ਕਿਰਾਇਆ	4,400		
ਸ਼ੁਧ ਲਾਭ ਦਾ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ			
ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ	1,35,800		
	1,72,200		1,72,200

ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਸੰਪਤੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਦੇਣਯੋਗ ਬਿੱਲ	14,000	ਮੌਜੂਦ ਨਕਦ	2,000
ਲੈਣਦਾਰ	80,000	ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਿੱਲ	10,000
ਬੈਂਕ ਓਵਰ ਡਰਾਫਟ	10,000	ਦੇਣਦਾਰ	1,26,000
ਪੂੰਜੀ 48,000		ਸਟਾਕ	1,04,000
ਘਟਾਇਆ: ਕਢਾਏ -8,000		ਫਿਰਸਚਰ ਅਤੇ ਫਿਟਿੰਗ	13,000
	40,000	ਮਸ਼ੀਨ	24,800
ਜੋੜ: ਸ਼ੁਧ ਲਾਭ 1,35,800	1,75,800		
	2,79,800		2,79,800

ਪਾਠ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14.4

I. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਵਰਣ ਸਹੀ ਹਨ ਜਾਂ ਗਲਤ-

- ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਸਮਾਨ ਹਨ।

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਹਿਤ)

- iii. ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਦਾ ਸੰਪਤੀ ਪੱਖ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- iv. ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਦਾ ਦੇਣਦਾਰੀ ਪੱਖ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦੋਨੋਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

II. ਬਹੁਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- i. ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 - (ੳ) ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ (ਅ) ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ
 - (ੲ) ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ (ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- ii. ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 - (ੳ) ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ (ਅ) ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ
 - (ੲ) ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ (ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- iii. ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਕਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ।
 - (ੳ) ਕੁੱਲ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦਾ
 - (ਅ) ਵਿੱਕਰੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ
 - (ੲ) ਵਿੱਕਰੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ
 - (ਸ) ਵਿੱਕਰੀ ਅਤੇ ਵਿੱਕਰੀ ਮਾਲ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ
- iv. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ-
 - (ੳ) ਅੰਦਰੂਨੀ ਭਾੜਾ (ਅ) ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ
 - (ੲ) ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਰਾਇਆ (ਸ) ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ
- v. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ-
 - (ੳ) ਜ਼ਮੀਨ (ਅ) ਭਵਨ
 - (ੲ) ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦ (ਸ) ਮਸ਼ੀਨ

ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਿਖਿਆ

- * ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਫਰਮ ਨੇ ਇੱਕ ਅ ਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਕਿੰਨਾ ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ ਕਮਾਇਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦਿਨ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- * ਇੱਕ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਜਾਂ ਕੁੱਲ ਹਾਨੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ ਜਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਹਾਨੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਦੋਨੋਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਆਮਦਨ ਵਿਵਰਣ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- * ਨਿਸ਼ਚਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਤਲਪਟ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਹਿਤ)

- * ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਜਾਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਨਕਦ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਆਦਿ।

ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਕਿਉਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?
- ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।
- ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।
- ਪ੍ਰਤੱਖ ਖਰਚ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਖਰਚ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਅਤੇ ਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਹਰੇਕ ਦੇ ਪੰਜ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿਓ।
- ਅੰਦਰੂਨੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ, ਹਰੇਕ ਦੇ ਤਿੰਨ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿਓ।
- ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਕਾਏ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ ਸਾਲ ਦਾ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਆਰੰਭਿਕ ਸਟਾਕ	6,000	ਖਰੀਦ	11,500
ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ	500	ਵਿੱਕਰੀ	4,800
ਵਿੱਕਰੀ ਵਾਪਸੀ	600	ਮਾਲ ਢੁਆਈ ਅਤੇ ਚੁੰਗੀ	500
ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਢੁਆਈ	1,000	ਮਜ਼ਦੂਰੀ	2,500
ਫੈਕਟਰੀ ਬਿਜਲੀ	600	ਆਯਾਤ ਕਰ	900
ਦਫ਼ਤਰੀ ਕਿਰਾਇਆ	1,200	ਵਿੱਕਰੀ 'ਤੇ ਢੁਆਈ	3,000
ਕੋਇਲਾ, ਗੈਸ ਅਤੇ ਪਾਣੀ	800		

- 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਵਰਣ ਤੋਂ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਬਣਾਓ।

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਆਮ ਖਰਚ	800	ਕੁੱਲ ਲਾਭ	32,100
ਦਾਨ	100	ਵਿੱਕਰੀ 'ਤੇ ਢੁਆਈ	900
ਬਿਜਲੀ ਖਰਚ	175	ਦਫ਼ਤਰੀ ਖਰਚ	650
ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਰਚ	180	ਅੱਗ ਬੀਮਾ ਕਿਸ਼ਤ	1,200
ਵਿਗਿਆਪਨ	440	ਟੈਲੀਫੋਨ ਖਰਚ	600
ਕਮਿਸ਼ਨ	870	ਵਿੱਕਰੀ ਕਰ	800
ਕਿਰਾਇਆ	1,800	ਸਥਾਪਨਾ ਖਰਚ	700
ਨਿਵੇਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਆਜ	700	ਵਿਭਿੰਨ ਖਰਚੇ	750
ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ	700	ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਛੋਟ	1,090
ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਖਰਚ	340	ਯਾਤਰਾ ਕਰਤਾ ਦੀ ਤਨਖਾਹ	300
ਛੁਪਾਈ ਅਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ	65	ਮੁਰੰਮਤ	270

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਹਿਤ)

10. ਗੋਪਾਲ ਨਾਥ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਤਲਪਟ ਬਕਾਇਆ ਤੋਂ 31 ਦਸੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਉਸੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਆਰੰਭਿਕ ਸਟਾਕ	4,000	ਦੇਣਯੋਗ ਬਿੱਲ	1,200
ਖਰੀਦ	12,000	ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ	300
ਢੁਆਈ	1,170	ਲੈਣਦਾਰ	2,700
ਮਜ਼ਦੂਰੀ	1,000	ਵਿੱਕਰੀ	20,000
ਵਿੱਕਰੀ ਵਾਪਸੀ	1,500	ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨ	120
ਕਢਾਏ	1,500		
ਦਫ਼ਤਰੀ ਖਰਚ	250		
ਵੇਤਨ	1,600		
ਛੋਟ	300		
ਮੁਰੰਮਤ	1,200		
ਵਿਗਿਆਪਨ	500		
ਦੇਣਦਾਰ	6,000		
ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ	12,000		
ਭਵਨ	10,000		
ਮੌਜੂਦ ਨਕਦ	600		
ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦ	2,000		
	54,320		54,320

31 ਦਸੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ 6,000 ਰੁਪਏ ਸੀ।

ਪਾਠ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ

- 14.1 (i) ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ (ii) ਸ਼ੁੱਧ ਵਿੱਕਰੀ (iii) ਵਪਾਰ
(iv) ਜਮਾਂ ਪੱਖ (v) ਸ਼ੁੱਧ ਖਰਚ
- 14.2 (i) ਗਲਤ (ii) ਗਲਤ (iii) ਸਹੀ (iv) ਗਲਤ
- 14.3 I. (i) ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਪਤੀ (ii) ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ (iii) ਸਮਾਨ
(iv) ਚਾਲੂ (v) ਅਚੱਲ
- II. (i) ਚਾਲੂ (ii) ਅਚੱਲ (iii) ਅਚੱਲ (iv) ਚਾਲੂ
(v) ਅਚੱਲ (vi) ਚਾਲੂ
- 14.4 I. (i) ਗਲਤ (ii) ਗਲਤ (iii) ਗਲਤ (iv) ਸਹੀ
II. (i) ਅ (ii) ਓ (iii) ਸ (iv) ਓ (v) ਏ

ਰਚਨਾਤਮਕ ਕਾਰਜ

- * ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸੰਗਠਨ 'ਤੇ ਜਾਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ। ਲੇਖਾਕਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅੰਤਿਮ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਸਿੱਖੋ।

ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਮੇਤ)

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਤੁਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਏ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ ਕਿ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ, ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਲਪਟ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਲਪਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖਰਚ ਉਸ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਅਵਧੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਤਲਪਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਉਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਲਪਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਅਜਿਹੇ ਤਲਪਟ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣਗੇ। ਆਮਦਨ ਵਿਵਰਣ ਸਹੀ ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ ਜਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਹਾਨੀ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਏਗਾ। ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿੱਤੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਏਗਾ।

ਇਸ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਦਾਂ ਦਾ ਪਾਤ ਲਗਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਦਾਂ ਦਾ ਪਾਤ ਲਗਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਣ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚ ਦੀਆਂ ਮਦਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਹ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਉਦੇਸ਼

ਇਸ ਅਧਿਆਏ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ—

- * ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕੋਗੇ,
- * ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ, ਬਕਾਇਆ ਖਰਚ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਖਰਚ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਸੰਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕਮੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕੋਗੇ,
- * ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਯੋਜਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ਅਤੇ
- * ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ, ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕੋਗੇ।

ਟਿੱਪਣੀ

15.1 ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਸਮਾਯੋਜਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ—

1. ਇੱਕ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਹੀ ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ ਜਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਹਾਨੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ।
2. ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ।
3. ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਕਰਨਾ ਜੋ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤਾਂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
4. ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਕਰਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭੁਗਤਾਨ, ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
5. ਸਥਾਈ ਸੰਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕਮੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਨਾ।

15.2 ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਹਰੇਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਧਿਆਏ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਨਿਮਨ ਆਮ ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋਗੇ—

1. ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ
2. ਬਕਾਇਆ ਖਰਚ
3. ਪਹਿਲਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਖਰਚ
4. ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕਮੀ।

ਆਉ, ਅਸੀਂ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਯੋਜਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਦਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਵਿਵਹਾਰਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੀਏ।

1) ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ

ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਮਾਲ ਦਾ ਸਟਾਕ ਹੈ ਜੋ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਵਿਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਦ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਲਪਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ। ਇਹ ਤਲਪਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਾਧੂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਮਿ. ਐਕਸ ਦੀਆਂ ਵਹੀਆਂ ਵਿੱਚ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਦਾ ਮੁੱਲ 30,000 ਰੁਪਏ ਸੀ। ਮਿ. ਐਕਸ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਦਾ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਨਿਮਨ ਪੰਕਤੀ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਓ) ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨ ਸਮਾਯੋਜਨ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਮਿਤੀ	ਵਿਵਰਣ	ਨਾਮ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਜਮਾਂ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
31.3.2012	ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਖਾਤਾ ਨਾਮ ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਤੋਂ (ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਦਾ ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ)	30,000	30,000

(ਅ) ਮਿ. ਐਕਸ ਦਾ
31.3.2012 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਸਾਲ ਲਈ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ

ਨਾਮ		ਜਮਾਂ	
ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
		ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ	30,000

(ੲ) ਮਿ. ਐਕਸ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ
31.3.2012 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਸਾਲ ਲਈ

ਨਾਮ		ਜਮਾਂ	
ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਸੰਪਤੀ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
		ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ	30,000

ਨੋਟ: ਜੇਕਰ ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਤਲਪਟ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਮਾਯੋਜਨਾ ਐਂਟਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਦੇ ਜਮਾਂ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਆਰਥਿਕ ਚਿੱਠੇ ਦੇ ਸੰਪਤੀ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਏਗਾ।

2) ਬਕਾਇਆ ਖਰਚ

ਅਜਿਹੇ ਖਰਚ ਜੋ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਪਰ ਲੇਖਾ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਬਕਾਇਆ ਖਰਚ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਖਾਨੇ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ, ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਵੇਤਨ, ਦਫ਼ਤਰੀ ਕਿਰਾਇਆ, ਟੈਲੀਫੋਨ ਖਰਚ ਆਦਿ ਜੋ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਮਿ. ਐਕਸ ਦੀਆਂ ਲੇਖਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2011-12 ਦੌਰਾਨ 45,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2011-12 ਲਈ 5,000 ਰੁਪਏ ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਹੈ।

ਮਿ. ਐਕਸ ਦੀਆਂ ਵਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਨਿਮਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੋਏਗਾ-

(ੳ) ਸਮਾਯੋਜਨਾ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ

ਮਿਤੀ	ਵਿਵਰਣ	ਨਾਮ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਜਮਾਂ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
31.3.2012	ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਖਾਤਾ ਨਾਮ ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਖਾਤੇ ਤੋਂ (ਸਾਲ 2011-12 ਲਈ ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ)	30,000	30,000

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਮੇਤ)

(ਅ) ਮਿ. ਐਕਸ ਦਾ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ
31.3.2012 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਸਾਲ ਲਈ

ਨਾਮ ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਮਜ਼ਦੂਰੀ 45,000			
+ ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ 5,000	50,000		

(ੲ) ਮਿ. ਐਕਸ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਸੰਪਤੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ	5,000		

ਆਓ, ਬਕਾਇਆ ਵੇਤਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ: ਮਿ. ਐਕਸ ਦੀਆਂ ਲੇਖਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2011-12 ਵਿੱਚ 1,00,000 ਵੇਤਨ ਦਾ ਉਸੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਸਾਲ 2011-12 ਦਾ ਵੇਤਨ 10,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ 31-3-2012 ਤੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਮਿ. ਐਕਸ ਦੀਆਂ ਲੇਖਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਨਿਮਨ ਹੋਵੇਗਾ।

(ੳ) ਸਮਾਯੋਜਨ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨਿਮਨ ਹੋਣਗੀਆਂ

ਮਿਤੀ	ਵਿਵਰਣ	ਨਾਮ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਜਮਾਂ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
31.3.2012	ਵੇਤਨ ਖਾਤਾ ਨਾਮ ਬਕਾਇਆ ਵੇਤਨ ਖਾਤੇ ਤੋਂ (ਸਾਲ 2011-12 ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਵੇਤਨ)	10,000	10,000

(ਅ) ਮਿ. ਐਕਸ ਦਾ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ
31.3.2012 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਮਜ਼ਦੂਰੀ 1,00,000			
+ ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ 10,000	1,10,000		

(ੲ) ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਸੰਪਤੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਬਕਾਇਆ ਵੇਤਨ	10,000		

ਪਾਠ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15.1

ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ-

- ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਵਿਕਿਆ ਸਟਾਕ।
- ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਜਿਸਦਾ ਲਾਭ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਪਯੋਗ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।
- ਬਿਨਾਂ ਵਿਕੇ ਮਾਲ ਦਾ ਮੁੱਲ, ਤਲਪਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਾਧੂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।
- ਅੰਤਿਮ ਖਾਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਲਪਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਲੈਣਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

3) ਖਰਚ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭੁਗਤਾਨ

ਕਦੇ ਕਦੇ ਤਲਪਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖਰਚਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਾਲ/ਸਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ 'ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭੁਗਤਾਨ' ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੇਤਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਅਗਲੇ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਸਾਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾਰਖਾਨੇ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ, ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ, ਬੀਮਾ ਕਿਸ਼ਤ, ਕਰ ਆਦਿ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਮਿ. ਐਕਸ ਦੀ ਵਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਸਾਲ 2011-12 ਦੌਰਾਨ 2,00,000 ਦੇ ਕੁੱਲ ਵੇਤਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 25,000 ਰੁਪਏ ਅਗਲੇ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਸਾਲ ਜਾਂ 2012-13 ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਮਿ. ਐਕਸ ਦੀਆਂ ਵਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵੇਤਨ ਦਾ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਨਿਮਨ ਹੋਏਗਾ।

(ੳ) ਪੇਸ਼ਗੀ ਵੇਤਨ ਦੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ ਐਂਟਰੀ ਨਿਮਨ ਹੋਏਗੀ

ਮਿਤੀ	ਵਿਵਰਣ	ਨਾਮ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਜਮਾਂ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
31.3.2012	ਪੇਸ਼ਗੀ ਵੇਤਨ ਖਾਤਾ ਨਾਮ ਵੇਤਨ ਖਾਤੇ ਤੋਂ (ਸਾਲ 2012-13 ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵੇਤਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ)	25,000	25,00

(ਅ) ਮਿ. ਐਕਸ ਦਾ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ 31.3.2012 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ

ਨਾਮ		ਜਮਾਂ	
ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਵੇਤਨ	2,00,000		
ਪੇਸ਼ਗੀ ਵੇਤਨ	-25,000	1175,000	

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਮੇਤ)

(ੲ) ਮਿ. ਐਕਸ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਲਈ

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਸੰਪਤੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
		ਪੇਸ਼ਗੀ ਵੇਤਨ	10,000

(ਸ) ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕਮੀ

ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ, ਭਵਨ, ਫਰਨੀਚਰ, ਕੰਪਿਊਟਰ, ਮੋਟਰ ਗੱਡੀ ਆਦਿ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਾਲ, ਉਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਟੁੱਟ ਫੁੱਟ ਕਾਰਨ ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਮੀ ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕਮੀ ਹੋਰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਭਿੰਨ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕਮੀ, ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਦੇ ਨਾਮ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਮੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਦੇ ਸੰਪਤੀ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਮਿ. ਐਕਸ ਦੀਆਂ ਲੇਖਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ: ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ 5,00,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ ਦੀ ਕੀਮਤ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ 50,000 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਪਤੀਆਂ 'ਤੇ 10 ਫੀਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਕਮੀ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਮਿ. ਐਕਸ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦਾ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਨਿਮਨ ਹੋਵੇਗਾ।

(ੳ) ਕਮੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮਿਤੀ	ਵਿਵਰਣ	ਨਾਮ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਜਮਾਂ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
31.3.2012	ਕਮੀ ਖਾਤਾ ਨਾਮ ਮਸ਼ੀਨ ਖਾਤਾ ਤੋਂ ਫਰਨੀਚਰ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ (ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ ਖਾਤੇ 'ਤੇ 10% ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕਮੀ ਲਗਾਈ ਗਈ)	55,000	50,000 5,000

(ਅ) ਮਿ. ਐਕਸ ਦਾ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ

ਨਾਮ		ਜਮਾਂ	
ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਕਮੀ:			
ਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ	50,000		
ਫਰਨੀਚਰ	5,000		

(ੲ) ਮਿ. ਐਕਸ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਦਾ

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਸੰਪਤੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
		ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ 5,00,000	
		(-) ਕਮੀ -50,000	4,50,000
		ਫਰਨੀਚਰ 50,000	
		(-) ਕਮੀ -5,000	45,000

ਪਾਠ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 0.0

ਕਾਲਮ 'ੳ' ਨੂੰ ਕਾਲਮ 'ਅ' ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ-

ੳ

- ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ
- ਬਕਾਇਆ ਖਰਚ
- ਕਮੀ
- ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਖਰਚ

ਅ

- ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਨਾ
- ਉਹ ਖਰਚ ਜੋ ਅਜੇ ਤੱਕ ਦਿੱਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
- ਉਹ ਖਰਚ ਜੋ ਦੇ ਤਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲੇਖਾ ਲੇਖਾ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ।
- ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਦੇ ਜਮਾਂ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ 1

ਮੈ. ਕੌਸ਼ਲ ਟਰੇਡਰਜ਼ ਦੇ ਨਿਮਨ ਤਲਪਟ ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ, ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਉਸੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਨਾਮ ਬਕਾਇਆ	ਰੁ.	ਜਮਾਂ ਬਕਾਇਆ	ਰੁ.
ਆਰੰਭਿਕ ਸਟਾਕ			
1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2011 ਨੂੰ	16,000	ਪੂੰਜੀ	80,000
ਖਰੀਦ	75,000	ਵਿੱਕਰੀ	2,00,000
ਵਿੱਕਰੀ ਵਾਪਸੀ	5,000	ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ	2,000
ਅੰਦਰੂਨੀ ਢੁਆਈ	1,500	ਛੋਟ	500
ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ	40,000	ਵਿਭਿੰਨ ਲੈਣਦਾਰ	10,000
ਫਰਨੀਚਰ ਅਤੇ ਫਿਕਸਚਰ	5,000	ਦੇਣਯੋਗ ਬਿੱਲ	1,500
ਫ੍ਰੀ ਹੋਲਡ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ	45,600		
ਮੌਜੂਦ ਨਕਦੀ	5,000		

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਮੇਤ)

ਬਾਹਰੀ ਢੁਆਈ	400		
ਮਜ਼ਦੂਰੀ	30,000		
ਵੇਤਨ	18,000		
ਬਿਜਲੀ (ਕਾਰਖਾਨਾ)	800		
ਵਿੱਤੀ ਦੇਣਦਾਰ	28,000		
ਯਾਤਰਾ ਖਰਚ	1,200		
ਕਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਕਰ	4,800		
ਕਢਾਏ	5,000		
ਬੀਮਾ	450		
ਆਮ ਖਰਚ	12,200		
	2,94,000		2,94,000

ਸਮਾਯੋਜਨ:

- 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਸਟਾਕ ਦੀ ਕੀਮਤ 38,000 ਰੁਪਏ ਸੀ (ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 20,000 ਰੁ.)
- ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ 2,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਬਕਾਇਆ ਵੇਤਨ 1,500 ਰੁਪਏ ਸੀ।
- ਪੇਸ਼ਗੀ ਬੀਮਾ ਰਾਸ਼ੀ 150 ਰੁਪਏ ਸੀ।
- ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ 'ਤੇ 5% ਅਤੇ ਫਰਨੀਚਰ ਅਤੇ ਫਿਕਸਚਰ 'ਤੇ 10% ਕਮੀ ਲਗਾਓ।

ਹੱਲ

ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਲਈ

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਆਰੰਭਿਕ ਸਟਾਕ	16,000	ਵਿੱਕਰੀ	2,00,000
ਖਰੀਦ 75,000		ਘਟਾਇਆ:	
ਘਟਾਇਆ: ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ 2000	73,000	ਵਿੱਕਰੀ ਵਾਪਸੀ 5,000	1,95,000
ਅੰਦਰੂਨੀ ਢੁਆਈ	1,500	ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ	20,000
ਮਜ਼ਦੂਰੀ 30,000			
ਜੋੜਿਆ: ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ 2,000	32,000		
ਕਾਰਖਾਨਾ ਬਿਜਲੀ	800		
ਕੁੱਲ ਲਾਭ (ਅੱਗੇ ਲੈ ਗਏ)	91,700		
	2,15,000		2,15,000
ਬਾਹਰੀ ਢੁਆਈ	400	ਕੁੱਲ ਲਾਭ (ਹੇਠ ਲਿਆਏ)	
ਵੇਤਨ 18,000		ਛੋਟ	500
ਜੋੜਿਆ: ਪੇਸ਼ਗੀ ਵੇਤਨ 1,500	19,500		
ਯਾਤਰਾ ਖਰਚ	1,200		
ਕਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਕਰ	4,800		
ਬੀਮਾ 450			
ਘਟਾਇਆ: ਪੇਸ਼ਗੀ ਬੀਮਾ 150	300		
ਆਮ ਖਰਚ	12,200		
ਕਮੀ:			
ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ 2,000			
ਫਰਨੀਚਰ ਅਤੇ ਫਿਕਸਚਰ 500	2,500		
ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ (ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ)	51,300		
	92,200		92,200

ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ
31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਸੰਪਤੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਦੇਣਯੋਗ ਬਿੱਲ	1,500	ਮੌਜੂਦ ਨਕਦ	
ਵਿਭਿੰਨ ਲੈਣਦਾਰ	10,000	ਵਿਭਿੰਨ ਦੇਣਦਾਰ	
ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ	2,000	ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ	
ਬਕਾਇਆ ਵੇਤਨ	1,500	ਪੇਸ਼ਗੀ ਬੀਮਾ	
ਪੂੰਜੀ 80,000		ਫਰਨੀਚਰ ਅਤੇ ਫਿਕਸਚਰ 5,000	
ਜੋੜ: ਸੁੱਧ ਲਾਭ 51,300		ਘਟਾ: ਕਮੀ 500	
	1,31,300	ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ 40,000	
ਘਟਾ: ਕਢਾਏ 5,000		ਘਟਾ: ਕਮੀ 2,000	
	1,26,300	ਫ੍ਰੀਹੋਲਡ ਪ੍ਰੋਪਰਟੀ	5,000
	1,41,300		1,41,300

ਨੋਟ: ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ ਜਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਜੋ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਹੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ 2

ਮੈਸਰਜ਼ ਗੁਪਤਾ ਫਰਨੀਚਰਜ਼ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਲਪਟ ਤੋਂ 31 ਦਸੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਉਸੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਬਣਾਓ।

ਵਿਵਰਣ	ਨਾਮ (ਰੁ.)	ਜਮਾਂ (ਰੁ.)
ਮਿ. ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤਾ		80,000
ਮੌਜੂਦ ਨਕਦੀ	540	
ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ	2,630	
ਖਰੀਦ ਖਾਤਾ	43,120	
ਵਿੱਕਰੀ ਖਾਤਾ		74,000
ਮਜ਼ਦੂਰੀ	10,480	
ਈਧਣ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਖਾਤਾ	4,730	
ਵਿੱਕਰੀ 'ਤੇ ਢੁਆਈ ਖਾਤਾ	3,200	
ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਢੁਆਈ ਖਾਤਾ	2,040	
ਸਟਾਕ (1.1.2012)	5,760	
ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਭਵਨ ਖਾਤਾ	40,000	
ਮਸ਼ੀਨ ਖਾਤਾ	20,000	
ਵੇਤਨ ਖਾਤਾ	15,000	
ਵਿਭਿੰਨ ਦੇਣਦਾਰ ਖਾਤਾ	600	
ਵਿਭਿੰਨ ਲੈਣਦਾਰ ਖਾਤਾ	20,000	
		10,000
	1,68,100	1,168,100

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਮੇਤ)

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੋਜਨਾਮਚਾ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਖਾਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰੋ-

1. 31 ਦਸੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਮੌਜੂਦ ਸਟਾਕ 5,000 ਰੁਪਏ ਸੀ।
2. ਮਸ਼ੀਨ 'ਤੇ 10% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਕਮੀ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ।
3. ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵੇਤਨ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 3,500 ਰੁਪਏ ਸੀ।
4. ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਬੀਮਾ ਪੇਸ਼ਗੀ ਹੈ।

ਹੱਲ

ਮਿਤੀ 2012	ਰੋਜਨਾਮਚਾ	ਖਾਤਾ ਪੰ.ਨੰ.	ਨਾਮ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਜਮਾਂ ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
31 ਦਸੰ.	ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਖਾਤਾ ਨਾਮ ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਤੋਂ (ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਨੂੰ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕੀਤਾ)		5,000	5,000
31 ਦਸੰ.	ਕਮੀ ਖਾਤਾ ਨਾਮ ਮਸ਼ੀਨ ਖਾਤੇ ਤੋਂ (ਮਸ਼ੀਨ 'ਤੇ 10% ਕਮੀ ਲਗਾਈ ਗਈ)		2,000	2,000
31 ਦਸੰ.	ਵੇਤਨ ਖਾਤਾ ਨਾਮ ਬਕਾਇਆ ਵੇਤਨ ਖਾਤੇ ਤੋਂ (ਬਕਾਇਆ ਵੇਤਨ ਨੂੰ ਸਮਾਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ)		3,500	3,500
31 ਦਸੰ.	ਪੇਸ਼ਗੀ ਬੀਮਾ ਖਾਤਾ ਨਾਮ ਬੀਮਾ ਖਾਤਾ ਤੋਂ (ਪੇਸ਼ਗੀ ਬੀਮੇ ਨੂੰ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ)		150	150

ਮੈਸਰਜ਼ ਗੁਪਤਾ ਫਰਨੀਚਰ ਦਾ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ
31 ਦਸੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਸਟਾਕ (1.1.12)	5,760	ਵਿੱਕਰੀ	78,100
ਖਰੀਦ	43,120	ਸਟਾਕ (31.12.12)	5,000
ਮਜ਼ਦੂਰੀ	10,480		
ਈਧਣ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ	4,730		
ਢੁਆਈ (ਖਰੀਦ 'ਤੇ)	2,040		
ਕੁੱਲ ਖਰਚ (ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ)	16,970		
	83,100		83,100

ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ
31 ਦਸੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਸਾਲ ਲਈ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਢੁਲਾਈ (ਵਿੱਕਰੀ 'ਤੇ)	3,200	ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਹੇਠ ਲਿਆਏ	16,970
ਵੇਤਨ 15,000		ਸ਼ੁੱਧ ਹਾਨੀ ਮਿ. ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਪੂੰਜੀ	
ਜੋੜ: ਬਕਾਇਆ 3,500	18,500	ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ	7,180
ਬੀਮਾ 600			
ਘਟਾ: ਪੇਸ਼ਗੀ -150	450		
ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਕਮੀ	2,000		
	24,150		24,150

ਮੈਸਰਜ਼ ਗੁਪਤਾ ਫਰਨੀਚਰ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ
31 ਦਸੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.	ਸੰਪਤੀ	ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.
ਵਿੱਤੀ ਲੈਣਦਾਰ	10,000	ਮੌਜੂਦ ਨਕਦੀ	540
ਬਕਾਇਆ ਵੇਤਨ	3,500	ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ	2,630
ਮਿ. ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਪੂੰਜੀ 80,000		ਵਿਭਿੰਨ ਦੇਣਦਾਰ	20,000
ਘਟਾ: ਸ਼ੁੱਧ ਹਾਨੀ -7,180	72,820	ਸਟਾਕ	5,000
		ਪੇਸ਼ਗੀ ਬੀਮਾ	150
		ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਭਵਨ	40,000
		ਮਸ਼ੀਨ 20,000	
		ਘਟਾ: ਕਮੀ 2000	18,000
	86,320		86,320

ਪਾਠ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15.3

I. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਥਨ ਸਹੀ ਹਨ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹਨ, ਦੱਸੋ-

- ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ, ਵਪਾਰ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ।
- ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਵਿਵਹਾਰ ਸਿਰਫ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਵਿਵਹਾਰ ਸਿਰਫ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸਮਾਯੋਜਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

II. ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ-

- ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ, ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਮੇਤ)

- ii. ਬਕਾਇਆ ਖਰਚ, ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- iii. ਪੇਸ਼ਗੀ ਖਰਚ, ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- iv. ਕਮੀ, ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- v. ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਨੂੰ ਦੇ ਸੰਪਤੀ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- vi. ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਮੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
- vii. ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- viii. ਪੇਸ਼ਗੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ix. ਬਕਾਇਆ ਦਫ਼ਤਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- x. ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਸਾਲ ਦੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

III. ਬਹੁਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- i. ਜਦੋਂ ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨੂੰ ਸਮਾਯੋਜਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਲਾਭ ਹੋ ਜਾਏਗਾ-

(ੳ) ਅਸਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ	(ਅ) ਅਸਲ ਤੋਂ ਘੱਟ
(ੲ) ਅਸਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ	(ਸ) ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਏਗਾ
- ii. ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਖਰਚ, ਉਹ ਖਰਚ ਹਨ ਜੋ

(ੳ) ਪੇਸ਼ਗੀ ਭੁਗਤਾਨ ਹੈ	(ਅ) ਬਕਾਇਆ ਖਰਚ ਹੈ
(ੲ) ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚ ਹਨ	
(ਸ) ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚ ਹਨ	
- iii. ਕਮੀ ਨੂੰ ਡੈਬਿਟ ਕਰਦੇ ਹਨ-

(ੳ) ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ	(ਅ) ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ
(ੲ) ਸਬੰਧਿਤ ਸੰਪਤੀ ਖਾਤਾ	(ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- iv. ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੀ ਮਦ ਦਰਸਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-

(ੳ) ਸਿਰਫ਼ ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ	(ਅ) ਸਿਰਫ਼ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ
(ੲ) ਸਿਰਫ਼ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਵਿੱਚ	(ਸ) ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਜਾਂ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਵਿੱਚ ਵੀ

ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਿਖਿਆ

- * ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸਹੀ ਲਾਭ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਣਨ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- * ਇੱਕ ਲੇਖਾ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾ ਮਾਲ ਦੇ ਸਟਾਕ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਸਮਾਯੋਜਨ ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- * ਬਕਾਇਆ ਖਰਚ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਯੋਜਨ ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਜਾਂ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਮੇਤ)

- * ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਖਰਚ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ਗੀ ਭੁਗਤਾਨ ਖਰਚ ਉਹ ਖਰਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਯੋਜਨ ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਤੇ ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- * ਕਮੀ, ਸਥਾਈ ਸੰਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਟੁੱਟ ਫੁੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਸਮਾਯੋਜਨ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਸਮਾਯੋਜਨ ਐਂਟਰੀ ਤੋਂ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
2. ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਯੋਜਨ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
3. ਲਘੂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਿਖੋ:
(ੳ) ਬਕਾਇਆ ਖਰਚ (ਅ) ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਖਰਚ
4. ਨਿਮਨ ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ:
(ੳ) ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ (ਅ) ਕਮੀ
5. ਮੈਸਰਜ਼ ਸਾਕਸ਼ੀ ਗਾਰਮੈਂਟਸ ਦੇ ਨਿਮਨ ਤਲਪਟ ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਲਈ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਉਸੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ (ਰੁ.)	ਰਾਸ਼ੀ
ਸਟਾਕ (1.4.2011)	13,800	ਪੂੰਜੀ	65,000
ਖਰੀਦ	52,000	ਵਿੱਕਰੀ	74,400
ਮਜ਼ਦੂਰੀ	4,000	ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ	1,500
ਵਿੱਕਰੀ ਵਾਪਸੀ	2,400	ਛੋਟ	450
ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਭਵਨ	40,000	ਲੈਣਦਾਰ	450
ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ	24,500	ਵਿਆਜ	6,500
ਦੇਣਦਾਰ	5,200	ਕਮਿਸ਼ਨ	700
ਮੌਜੂਦ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ	8,750	ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼	26,000
ਦਫ਼ਤਰੀ ਕਿਰਾਇਆ	2,200		
ਡਾਕ ਖਰਚ	400		
ਬੀਮਾ	1,500		
ਕਿਰਾਇਆ	1,400		
ਈਧਣ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ	2,400		
ਫਰਨੀਚਰ	4,500		
ਮੋਟਰ ਕਾਰ	12,000		
	1,75,150		1,75,150

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਮੇਤ)

ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ

1. 31.3.2012 ਨੂੰ ਸਟਾਕ 25,000 ਰੁਪਏ ਸੀ।
2. ਫਰਨੀਚਰ 'ਤੇ 10% ਅਤੇ ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ 'ਤੇ 20% ਕਮੀ ਲਗਾਉਣੀ ਹੈ।
3. ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 650 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਬਕਾਇਆ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 200 ਰੁਪਏ ਸੀ ਅਤੇ ਬੀਮੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 300 ਰੁਪਏ ਸੀ।
6. ਮੈਸਰਜ਼ ਪੰਤ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਦੇ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਦੇ ਨਿਮਨ ਵਿਵਰਣ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਲ ਸਮਾਪਤੀ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਲਈ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ, ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ (ਰੁ.)	ਰਾਸ਼ੀ
ਪੂੰਜੀ	4,00,000	ਵੇਤਨ	1,20,000
ਆਰੰਭਿਕ ਸਟਾਕ	85,000	ਕਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਕਰ	40,000
ਖਰੀਦ	4,20,000	ਡਾਕ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ	25,000
ਲੈਣਦਾਰ	75,000	ਵਿਆਜ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ	20,000
ਦੇਣਦਾਰ	1,20,000	ਫਰਨੀਚਰ	2,00,000
ਵਿੱਕਰੀ	8,10,000	ਬੀਮਾ	1,00,000
ਛੋਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ	18,000	ਭਾੜਾ	20,000
ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ	16,000	ਮੌਜੂਦ ਨਕਦੀ	50,000
ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ	20,000	ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ	47,000
ਵਿੱਕਰੀ ਵਾਪਸੀ	10,000	ਮੋਟਰ ਕਾਰ	50,000

ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ-

1. 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਦਾ ਮੁੱਲ 1,70,000 ਸੀ।
2. ਬਕਾਇਆ ਵੇਤਨ 12,000 ਰੁਪਏ ਸੀ।
3. ਮੋਟਰ ਕਾਰ 'ਤੇ 20% ਪ੍ਰਤੀਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਕਮੀ ਲਗਾਈ ਜਾਏਗੀ।
7. ਮੈਸਰਜ਼ ਭਾਨੂਮਤੀ ਟਰੇਡਰਜ਼ ਦੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਲ ਸਮਾਪਤੀ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਲਈ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ, ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ (ਰੁ.)	ਰਾਸ਼ੀ
ਪੂੰਜੀ	2,00,000	ਸਟਾਕ (1.4.11)	62,000
ਕਢਾਏ	10,000	ਖਰੀਦ	1,40,000
ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ	1,00,000	ਵਿੱਕਰੀ	2,30,000

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਮੇਤ)

ਵੇਤਨ	14,000	ਖਰੀਦ ਵਾਪਸੀ	2,600
ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ	2,000	ਵਿੱਕਰੀ ਵਾਪਸੀ	4,200
ਛੋਟ ਪ੍ਰਦਾਨ	1,500	ਭਾੜਾ	1,200
ਦੇਣਦਾਰ	25,000	ਮੌਜੂਦ ਨਕਦੀ	32,000
ਲੈਣਦਾਰ	40,000	ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ	50,000
ਬੀਮਾ	3,000	ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਭਵਨ	50,000
ਡਾਕ ਖਰਚ	600		
ਦਫ਼ਤਰੀ ਕਿਰਾਇਆ	2,600		

ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ:-

1. 31 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਮਜ਼ਦੂਰੀ 2,500 ਰੁਪਏ ਸੀ।
 2. ਬਕਾਇਆ ਵੇਤਨ 700 ਰੁਪਏ।
 3. ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਿੱਤਾ ਬੀਮਾ 400 ਰੁਪਏ।
 4. ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ 44,000 ਰੁਪਏ ਹੈ।
8. 31 ਮਾਰਚ 2012 ਨੂੰ ਮਿ. ਸਾਹਿਲ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। 31 ਮਾਰਚ, 2013 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਲਈ ਵਪਾਰ ਖਾਤਾ, ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਉਸੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਨਾਮ

ਜਮਾਂ

ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)	ਵਿਵਰਣ	ਰਾਸ਼ੀ (ਰੁ.)
ਆਰੰਭਿਕ ਸਟਾਕ	37,000	ਪੂੰਜੀ	1,62,000
ਖਰੀਦ	93,500	ਕਢਾਏ	1,60,000
ਮਜ਼ਦੂਰੀ	28,000	ਪ੍ਰਾਪਤ ਛੋਟ	1,600
ਵਿੱਕਰੀ	2,49,000	ਵਿਭਿੰਨ ਲੈਣਦਾਰ	43,000
ਵੇਤਨ	11,000	ਕਰਜ਼	30,000
ਕਿਰਾਇਆ	5,500	ਮੌਜੂਦ ਨਕਦੀ	37,300
ਵਿਆਜ ਭੁਗਤਾਨ	2,700	ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ	37,300
ਛੋਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ	2,400	ਦੇਣਦਾਰ	86,000
ਡਾਕ ਅਤੇ ਤਾਰ ਖਰਚ	2,000	ਫਰਨੀਚਰ	21,400
ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ	1,800	ਮੋਟਰ ਕਾਰ	20,000
ਵਿੱਕਰੀ ਖਰਚ	2,200	ਭਵਨ	60,000
ਬੀਮਾ ਕਿਸ਼ਤ	5,500	ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ	16,00

ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ:

- i. ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ ਦਾਮੁੱਲ 30,000 ਰੁਪਏ ਸੀ।

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V
ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ
ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਮਾਡਿਊਲ (ਇਕਾਈ) V ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਟਿੱਪਣੀ

ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾ (ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਮੇਤ)

- ii. ਕਮੀ
(ੳ) ਭਵਨ 5 % ਹਰੇਕ ਸਾਲ
(ਅ) ਫਰਨੀਚਰ 10% ਹਰੇਕ ਸਾਲ
(ੲ) ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ 'ਤੇ 15% ਹਰੇਕ ਸਾਲ
(ਸ) ਮੋਟਰ ਕਾਰ 20% ਹਰੇਕ ਸਾਲ
- iii. ਬਕਾਇਆ ਕਿਰਾਇਆ 1,500 ਰੁਪਏ ਸੀ।
- iv. ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਿੱਤਾ ਬੀਮਾ 300 ਰੁਪਏ ਸੀ।

ਪਾਠ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ

- 15.1 (i) ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ (ii) ਬਕਾਇਆ ਕਿਰਾਇਆ (iii) ਅੰਤਿਮ ਸਟਾਕ
(iv) ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ
- 15.2 (i) ਸ (ii) ਏ (iii) ਓ (iv) ਅ
- 15.3 I. (i) ਸਹੀ (ii) ਗਲਤ (iii) ਗਲਤ (iv) ਗਲਤ
- II. (i) ਸੰਪਤੀ (ii) ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ (iii) ਸੰਪਤੀ (iv) ਨਾਮ
(v) ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ (vi) ਕਮੀ (vii) ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ
(viii) ਦੇਣਦਾਰੀ ਪੱਖ, ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਰਣ (ix) ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ, ਨਾਮ,
ਦੇਣਦਾਰੀ (x) ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ
- III. (i) ਓ (ii) ਓ (iii) ਓ (iv) ਸ

ਰਚਨਾਤਮਕ ਕਾਰਜ

- * ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਨ, ਉਹ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਖੁਦ ਹੀ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਖੁਦ ਹੀ ਖਾਤੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਖਾਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸਮਾਯੋਜਨ ਐਂਟਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਖਾਤੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਯੋਜਨਾਵਾਂ ਕਰੋ।

